

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)
website: www.Quakers.nu; 89e jaargang nr. 8, september 2018.

Foto uit het boek van Mikee Kijne, over textieltechnieken van Papoea's

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs:

Nederland	€25,00 per jaar
Europa	€35,00 per jaar
Wereldwijd	€35,00 per jaar
Email abonnement (PDF)	€5,00 per jaar

deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Nieuwe bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM, Zwolle,

tel. 038-4608461/06-40030923,

email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid/leden: vacatures

Correctie: Hylkia, Corien van Garderen en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website:

www.Quakers.nu (je wordt doorgeschakeld naar het blog waar ook de Vriendenkringen staan)

De Nederlandse Quakers hebben twee Facebook accounts:

Quakers Nederlandse Jaarvergadering (openbaar)

Nederlandse Jaarvergadering (besloten, wil je lid worden mail dan naar de redactie: vriendenkringredactie@gmail.com)

In dit nummer:

Motivatie.....	3
Van de redactie.....	4
Woorden die de stilte hoorbaar maken.....	5
Quaker "roots": Blijde boodschap voor ieder mens.....	6
Quaker krijgt vliegles.....	7
Herinnering aan Mien,	9
Mien Riedel-Hof, 1919-2018.....	10
Witte klapprozen.....	12
Afscheid van Mieke Kijne.....	14
Neem iemand mee naar de meeting.....	17
Quaker Week.....	19
Hooghartig.....	20
Mijn trektocht door het spirituele landschap.....	21
Dertig jaar Charter van Groningen en INLIA.....	23
Zet het recht voor ogen.....	25
Hoe keer je je tegen haat?.....	26
Mensenhandel en slavernij.....	31
Coöperatie Cirkels.....	34
Outreach.....	35
Erik en Hans bij EMES.....	36
Quakers op pad.....	39
Doe mee met de Vredesweek 2018.....	40
Handen en Voeten.....	41
Vrienden in het hele land.....	42
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?.....	43
Opstaan tegen de Morgan Pijplijn.....	44

Motivatie.

inzonden door Inge herrebout bron: zintenz.nl

Er waren eens drie steenhouwers. Op een warme dag, terwijl ze aan het zwoegen waren in de brandende zon, kwam een wandelaar langs.

“Wat doen jullie daar?” vroeg de nieuwsgierige voorbijganger. “Stenen houwen, dat zie je toch!” antwoordde de eerste steenhouwer.

De tweede zei: “Ik ben bezig geld te verdienen voor mijn gezin.”

De derde staakte zijn arbeid, keek de voorbijganger aan en zei vol trots: en overtuiging: Ik? Ik bouw een kathedraal!.

Van de redactie

Vakantietijd is voor veel mensen een tijd van reizen, maar veel belangrijker is de innerlijke reis die we doormaken in deze tijd. Welke inspirerende mensen, boeken, verhalen, gedachten komen we op deze innerlijke reis tegen? Vaak zijn het gedachten of ideeën die ons naar de diepte van ons bestaan brengen en doet het er niet toe waar we zijn. Vanwege onze oudste zoon, die in Vancouver woont met zijn gezin, hadden we de gelegenheid om een aantal keren de Quaker meeting in Vancouver mee te maken. Een van de Quakers is betrokken bij de protesten tegen het aanleggen van een tweede pijplijn om de olie uit teerzanden vanuit Canada naar de zeehaven bij Vancouver (zie achterkant van deze Vriendenkring) te vervoeren over land van de aboriginals (First Nations, 'indianen'). We maakten een klein deel van de rechtszaak mee tegen de demonstranten. Indrukwekkend was de getuigenis van een vrouw van een van First Nations stammen die getroffen worden door deze pijplijn. De verbondenheid met de aarde en de lucht maakte ze duidelijk door haar betoog waarvan rust en onafhankelijkheid uitstraalde. Zij vond dat deze rechter niet het recht heeft over hun grond te oordelen. Uiteindelijk ging het de rechter er alleen om of de demonstranten enkele centimeters op het grondgebied van Kinder Morgan stonden of niet. Ik ben nu een boek aan het lezen met de titel 'The Inconvenient Indian', dat een uitgebreid verslag geeft van al het onrecht dat de indianen in Canada en de VS is aangedaan door de witte nieuwkomers.

Hun vaak onbewuste arrogantie van superioriteit gaat nog steeds door, ondanks kleine groeperingen die de kant van de indianen kiezen.

Hierbij aansluitend heb ik samen met enkele anderen een workshop gegeven in Schotland met de titel van EGO naar ECO. De deelnemers gingen in de EGO kant, één kant van de ruimte te gaan staan. We vroegen om stilte en daarna om zich voor te stellen dat ze in een samenleving leven waar het egoïsme sterk overheerst. De gevoelens waren duidelijk: eenzaamheid, conflicten, isolatie, ongeremde opwarming van de aarde, uitputting van de natuur, uitbuiting etc. Later vroegen we hen om zich in een ander deel van de ruimte voor te stellen dat ze leefden in een samenleving waar het ecologisch denken centraal staat. Nu kwamen er heel andere gevoelens naar boven: verbondenheid, zorg voor elkaar, geluk, inspiratie, leven uit je hart, harmonie met de aarde en de natuur. Laten we daar inspiratie uit halen, als we in de stilte ons kunnen verbinden met het innerlijk licht dat ons verbindt met elkaar en met de aarde en al zijn schepselen.

In deze Vriendenkring kun je veel lezen over hoe we deze verbinding kunnen maken en hoe we er samen verder aan kunnen bouwen.

Sytse Tjallingii (redacteur)

Woorden die de stilte hoorbaar maken

ingezonden en uit het Duits vertaald door Wil Bisschops

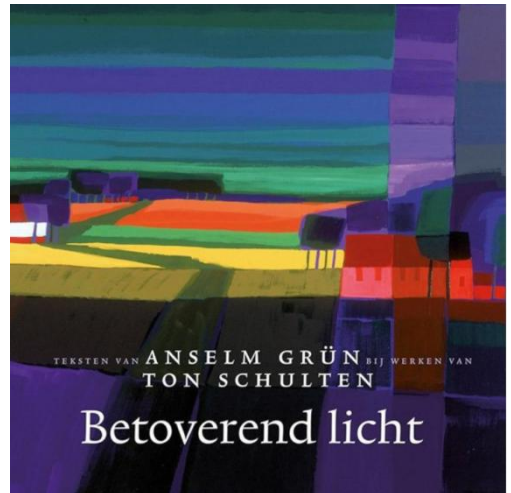
Je hebt van die oerwoorden die de stilte niet verstoren, maar die daarentegen de boodschap, die erin besloten ligt, versterken. En je hebt ook woorden die uit de stilte zelf komen en de stilte waarneembaar maken. Het woord dat uit de stilte komt, voert ons de stilte in. Het onderbreekt de stilte niet, maar verdiept deze eerder.

Je hebt mensen van wie hun manier van praten de stilte niet onderbreekt. Je hebt echter ook anderen die weliswaar niet zoveel zeggen, maar bij wie de innerlijke onrust voelbaar is. *Wie vanuit de stilte spreekt, weegt zijn woorden af.* Hij gebruikt woorden niet om de stilte te vermijden. Hij spreekt slechts dan, wanneer Gods Geest hem daartoe aanzet. In alle andere gevallen zwijgt hij. Hij staat niet onder druk om wat dan ook te moeten zeggen.

Bron: teksten van Anselm Grün bij werken van Ton Schulten; 'Betoverend licht'. Uitgeverij Ten Have. Utrecht, 2015. Motto: Waar de hemel de aarde raakt, wordt de mens gegrepen. (Ton Schulten)

Anselm Grün, OSB (1945) is een Duitse Benedictijnerpater, schrijver van spirituele boeken, referent in spirituele thema's, geestelijk verzorger en cursusleider voor meditatie- en contemplatievtrainingen.

Ton Schulten (1938) is een Nederlands schilder.

Het boek van Anselm Grün en Ton Scholten, prachtige kleuren: paars, groen rood en geel.

Quaker "roots" : Blijde boodschap voor ieder mens

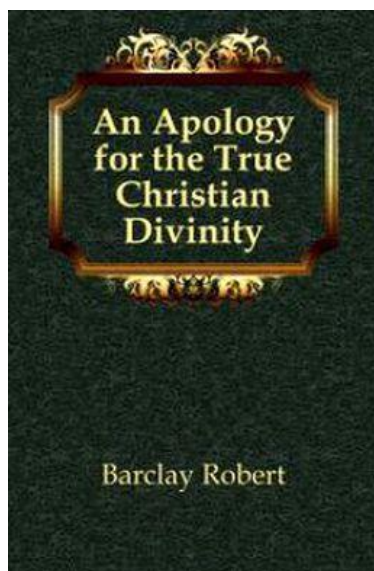
Uit: *Apology*, R. Barclay, 1679. Vertaling. Willem Furnée, 2018

De leer van de universele verlossing – dat wil zeggen dat Christus stierf voor de gehele mensheid – blijkt zo overduidelijk uit het getuigenis van de Schriften dat er vrijwel geen andere aspecten van het christelijk geloof zijn die zo vaak, zo duidelijk en zo stellig in de bijbel worden geponeerd.

*Het is de universele verlossing die de prediking van Christus tot **waarlijk** evangelie maken, een blijde boodschap voor de gehele mensheid. De engel die de geboorte en komst van Christus aan de herders verkondigde zei: 'Zie, ik verkondig u goed nieuws voor alle mensen'. Als deze boodschap alleen voor een selecte groep bestemd zou zijn, dan zouden we het beter een (voor de meeste mensen) verontrustende boodschap kunnen noemen. Als het grootste deel van de mensheid buitengesloten zou zijn zouden de engelen geen reden hebben gehad om te zingen: "Vrede op aarde en in alle mensen een welbehagen".*

Naschrift: Uit nieuwsgierigheid heb ik een nieuwe uitgave gekocht van het boek *Apology* waarin R. Barclay de theologische basis heeft gelegd voor het Religieus Genootschap der Vrienden. Het boek boeide mij meteen en ik ben van plan om voor enkele volgende Vriendenkringen een fragment uit de *Apology* te vertalen. De *Apology* legt de wortels bloot van onze geloofsgemeenschap.

Quaker krijgt vliegles

Willem Furnée, de Veluwe, 9-8-2018

Diep weg gedoken achter de computer om weer een heel belangrijk stuk te schrijven word ik gestoord door een vlieg. Mijn eerste reactie is de handen te laten wapperen. Daarna de gesproken opdracht: ga weg beest! Maar het helpt natuurlijk niets want vliegen hebben geen begrip voor mensen die gewichtige dingen doen. Maar ik heb geen begrip voor vliegen die het hele luchtruim ter beschikking hebben en per se mij willen hinderen bij het schrijven van mijn serieuze, intellectuele en spirituele hoogstandjes. De vlieg weet mij zo ver te krijgen dat bij mij gedachten opkomen aan minder geweldloze afweer en ik kijk om mij heen of er iets in de buurt is waarmee ik de doodklap kan uitdelen.

Ondertussen heeft de vlieg doodgemoedereerd plaats genomen op mijn beeldscherm. Want vliegen zoeken net als quakers het licht. Met grote snelheid lopen zijn kriebelpootjes over de pixels.

Ik beweeg mijn cursor naar de vlieg om daarmee lekker zijn voetzooltjes te kriebelen.
En dan gebeurt het!!!

Als de cursor zijn pootje 'raakt', doet de vlieg een stapje terug en loopt weg. Ik achtervolg hem met de cursor en nader hem van opzij. Probeer hem pootje te lichten. De vlieg wijkt uit. Om een lang verhaal kort te maken: we hebben samen gezellig een tijdje gespeeld. Weg met alle belangrijkheid... Lekker vakantie!!!

's Avonds dacht ik terug aan mijn moorddadige plannen en had daar bijzonder veel spijt van. Mijn grootste vijand bleek een speelmaatje te zijn. Die ga je toch niet vermoorden!

Ik was een beetje verliefd geworden op de vlieg. En toen realiseerde ik mij dat ik niet wist of het een mannetje of een vrouwtje was. Mijn eerste genderneutrale vriendschap. Let op fatsoensrakers: dat is iets anders dan bisexueel!

Stilte Momentjes

een prachtige website met veel inspiratie: <https://stiltemomentjes.nl/>

Stilte Momentje

Misschien heb je wel eens in een warmwaterbron gezwommen of thuis in je bad gelegen waar het water bijna je lichaamstemperatuur heeft. Is het je opgevallen dat in warm water de 'harde' grens van je lichaam vervaagt en dat het voelt alsof je langzaam één wordt met het water? Stilte is net als warm water, als je je onderdompelt in de stilte van je hart, vervagen de grenzen van je ego en word je langzaam één met de tegenwoordigheid die je bent.

Leonard Jan Kaniok

www.stiltemomentjes.nl

Herinnering aan Mien,

door Wils 't Hart

Mien Riedel overleed deze zomer op de hoge leeftijd van 99 jaar. Ik kende Mien al toen ik als kind in Haren woonde: haar imposante verschijning met een lang gebreid vest, haar aparte stem en het brilletje ver op haar neus. Mien was een warme, creatieve en lekker eigenwijze vrouw. Later zag ik haar terug in de NON-maandvergadering waar ze betrokken aan deel nam. Altijd als Mien tijdens de Meeting naast haar stoel in haar tas begon te grabbelen kwam er een notitieboekje of papiertje te voorschijn en las ze één van haar gedichten voor. Ze hoorde tot de generatie (vooral) vrouwen die doordat ze de oorlog meemaakten niet konden doen en leren wat ze eigenlijk wilden. Ze werd in Den Haag uit haar huis gebombardeerd wat een diepe indruk maakte. Mien heeft heel bewust haar keuzes gemaakt in haar leven en haar weg gezocht. Gedichten waren haar grote liefde, als we er samen over spraken fonkelde haar ogen. Op latere leeftijd verdwaalde ze in haar hoofd. Ze werd erg goed verzorgd door haar kinderen en de instelling waar ze verbleef. Er was na haar overlijden een mooie bijeenkomst met haar familie waar ook Vrienden uit de NON aanwezig waren. In onze Meeting werd ze herdacht en las Irene Visser het volgende gedicht van Mien voor:

Heel ver

*achter rode daken
tintelt de lucht van gouden schijn
ik zou nu een dwaaltocht willen maken
de polder in om vrij te zijn!*

*licht en schoonheid is het leven
groot de wereld, eindeloos wijd
een vurige vonk is de mens gegeven
mystiek geheim van eeuwigheid*

*een vonk om zijn wezen een vuur te maken
louterend goud, wit, licht en rein
van vlammen die aan de hemel raken*

*brandende strijd is mensenleven
schoonheid te dienen door ruimte en tijd
leven in liefde is dienen en strijd*

(layout en spelling zoals Mien dat heeft opgeschreven, red.)

Mien Riedel-Hof, 1919-2018.

herinneringen van Martine Kuipers

Familie, vrienden en kennissen komen bijeen in de zonnige serre van het zalencentrum in Zuidhorn met uitzicht op de tuin. Mien stelde haar lichaam ter beschikking van de wetenschap. De consequentie is, dat het lichaam zo snel mogelijk door de universiteit wordt afgevoerd. Maar geestelijk en emotioneel hebben de naasten al vele jaren geleidelijk afscheid kunnen en moeten nemen van Mien vanwege Alzheimer. Vrienden van de NON probeerden wel om haar te bezoeken, maar de aanwezigheid van een “vreemde” in haar kamer maakte haar angstig, daar deden we haar geen plezier meer mee. In de beslotenheid van het verzorgingshuis was ze overigens wel vrolijk.

De zoons Jaap en Wim, samen met Wims vrouw Pim, hebben ons een boeiend programma aangeboden getiteld “Gedachten, Gedichten en Muziek” met de levensgeschiedenis van Mien, persoonlijke herinneringen, voorlezen van een fragment uit Miens oorlogsdagboek en een selectie uit de gedichten van Mien. Wim en Pim zijn amateur musici; zij hebben een paar gedichten van Mien op muziek gezet en voor ons gezongen met begeleiding op de accordeon. Een bijzondere ervaring!

Mien was in Rotterdam geboren en groeide op in Den Haag. Haar ouders waren “vrij denkers”. Zij kozen vooruitstrevende scholen voor Mien:

- 1) Eerste Montessorischool in Nederland, opgericht 1914;
- 2) Dalton HBS, opgericht 1925;
- 3) gymnasium afdeling van het VCL, opgericht 1929.

Mien wou vervolgens medicijnen studeren, maar pa dacht er anders over.

Vanwege de oorlogsdreiging adviseerde hij haar werk te zoeken. Mien ging ook op kamers wonen; misschien had de scheiding van haar ouders daar wat mee te maken? Via een vriendje maakte ze kennis met de Remonstrantse Broederschap. Ze werd en bleef lid, ondanks dat de vriendschap overwaaide.

Na de oorlog vond Mien werk bij Organon en in Oss leerde ze de bioloog Jan

Riedel kennen. Na hun huwelijk verhuisden ze naar Groningen (later Haren)

Het grote Toverwoord, gedichten van Mien, op de volgende blz. het eerste gedicht

waar Jan aan de universiteit werkte. In de groene omgeving van Haren konden ze ruim tijd in de natuur doorbrengen. Vakanties: met fiets en tent naar Drenthe.

Mien schonk veel aandacht aan gezond eten, maar de overige huishoudelijke taken konden haar weinig boeien. Toen de jongens op eigen benen konden staan vond ze werk in de bibliotheek van de faculteit sociologie in hartje Groningen. Ze haalde haar rijbewijs en reed vervolgens vrolijk rond in haar Dafje, ook naar de meetings.

Als Mien de meeting binnen kwam werd de ruimte gevuld door een forse vrouw met zware tred, gekleed in een groot bont gekleurd hand gebreid vest naar eigen ontwerp, met een grote sleutelbos rinkelend aan een grote leren schoudertas, maar bovenal met een zacht gezicht, een vriendelijke glimlach en twinkelende oogjes; ik voelde de warmte van een groot hart. Mien was vele jaren vertegenwoordiger van de NON bij de Groninger Raad van Kerken.

Gelukkig heb ik de dichtbundel van Mien teruggevonden in mijn boekenkast. Ik lees het met hernieuwde belangstelling. De titels van de gedichten lopen zeer uiteen. De meeste christelijke feestdagen komen aan bod, ook de jaargetijden, de vragen van leven en dood, Licht, afscheid. En dan ineens: Zwerven met fiets en tent (1946), Vogellevens (1986), Yitzak Rabin (1995).

Zoon Jaap zei: de bundel was te koop in de boekwinkel, maar de meeste exemplaren heeft ze zelf weggeven. Zo ook de mijne: gekregen van Mien na de meeting op zondag 22 juni 2003.

Nog even een zijsprong naar Google: ik type "Wim Riedel Maastricht" (een van de zonen van Mien) en vind: hoogleraar experimentele psychofarmacologie. Bovendien een artikel "Waarom er nog steeds geen Alzheimer pil is".

Ik denk, dat ik begrijp waarom Mien haar lichaam ter beschikking stelde aan de wetenschap.

VERGETEN

Ik ben het grote toverwoord vergeten
mijn eigen sleutel van het paradijs
dat heb ik vroeger altijd wel geweten
al was ik toen onnozel eigenwijs

maar nu ik oud ben en mijn haar is grijs
heb ik waarachtig mij nog eens vermeten
terug te willen op de lange reis
naar vreemde dingen die ik was vergeten

het goud van vroeger is al lang versleten
maar al lijkt alles lelijk en banaal
voor eeuwig blijft mijn eindeloos verlangen

straks als ik dood ben en voorgoed vergeten
dan houd ik nog van jullie allemaal
dan blijft mijn liefde tussen jullie hangen.

Witte klaprozen

het 'poppy'-project van Linda Murgatroyd: die de slachtoffers van geweld en oorlog herdenken

door Linda Murgatroyd ingestuurd door Erik Dries

Linda Murgatroyd, een Engelse Quaker, is bezig met een 'poppy' project: mensen maken van stof een kleine witte klaproos ter herinnering aan iemand. Die komen allemaal op zwarte doeken en dat is een reizende tentoonstelling aan het worden. Zij vraagt dus Nederlandse vrienden om mee te denken/doen.

Linda Murgatroyd

Het 'Collateral Damage' project

In november 2018 zal het 100 jaar zijn sinds het einde van de Eerste Wereldoorlog. Deze oorlog doodde ongeveer 17 miljoen mensen en verwondde meer dan 20 miljoen anderen over de hele wereld.

Helaas was dit geen 'oorlog om alle oorlogen te beëindigen'. In de Tweede Wereldoorlog waren er minstens 60 miljoen doden en in de rest van de eeuw waren er minstens 100 miljoen. Tegenwoordig zijn meer dan 90% van de oorlogsslachtoffers burgers.

Het 'Collateral Damage' project herdenkt een aantal van deze slachtoffers. We nodigen je uit om deel te nemen door een unieke witte papaver te maken ter nagedachtenis aan hen. Terwijl we onze klaprozen maken en deze laten zien ter nagedachtenis aan slachtoffers uit het verleden, kunnen we nadenken over hoe we samen een vreedzamere toekomst kunnen bouwen. We maken geen kunst, het doel is om Quakers door het maken van deze witte klaprozen de gelegenheid te bieden elkaar te ontmoeten, ervaringen met mij te delen en enkele onderwerpen van wederzijds belang te bespreken. Dus dat zou goed moeten zijn.

Dit is één van de klaprozen die Linda heeft gemaakt. Deze is nu te zien in Swarthmoor Hall.

Ik vraag me af of één van de Nederlandse vrienden (Quaker of niet) een paar witte klaprozen in textiel zou willen maken om slachtoffers van oorlogen die ze kennen te herdenken. Of dat ze weten van het bestaan van personen die ze zouden willen herdenken? Etty Hillesum en Anne Frank zijn voorbeelden van Nederlandse personen, die je zou kunnen herdenken. Sommige van mijn Duitse vrienden vinden het goed om klaprozen te maken voor hun ouders of grootouders - of de joodse mensen die zijn omgekomen in kampen, of anderen die zijn gedood. Soms is het nog erger als ze de Tweede Wereldoorlog hebben overleefd en daarna nog steeds vreselijk lijden, ontheemd en mishandeld door de binnenvallende troepen, of soms hun huis en bezittingen ingepikt en niet weer teruggekregen.

Meer info op www.facebook.com/whitepoppies2018 of op http://www.quakerarts.net/documents/pdf%20downloads/downloads2018/collateral_damage.pdf.

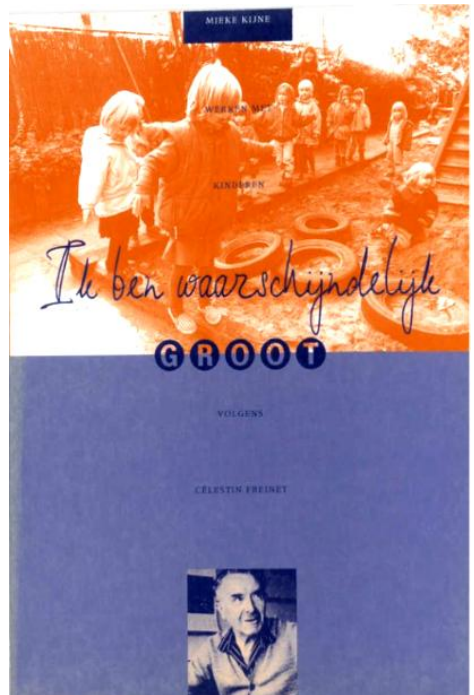
Voorbeelden van witte klaprozen gemaakt in het kader van 'Collateraal Damage Project'.

Afscheid van Mieke Kijne.

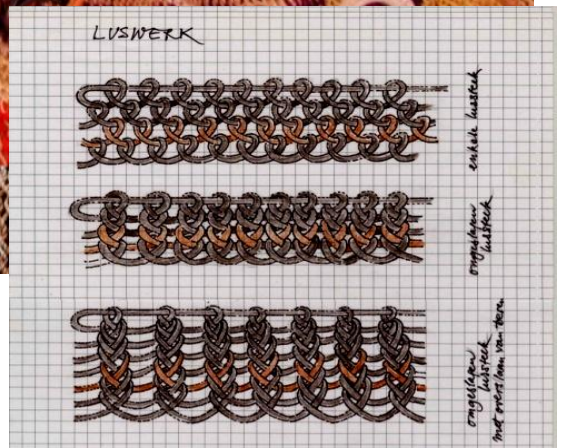
door Martine Kuipers

“Mijn vader was dominee”, zei Mieke soms als ze over vroeger sprak. In feite werkte Ies (Isaak) Kijne 35 jaar als zending op Papua Nieuw Guinea. Hij speelde daar een voor-aanstaande rol, niet alleen als theoloog, maar ook op het gebied van onderwijs, taal en muziek. Voor de geboorte van Mieke begin 1942 waren haar ouders naar Sumatra gegaan in de hoop daar goede medische zorg te krijgen mocht dat nodig zijn. Het gevolg was echter, dat de familie Kijne in Jappenkampen terecht kwam en dat heeft een zwaar stempel op Mieke’s leven gedrukt; ze zocht later specialistische hulp. Desondanks heeft Mieke een zeer afwisselend leven geleid.

Na de oorlog ging ze met haar ouders weer in N-W Papua. Ze genoot daar van het vrije leven in de natuur tot ze twaalf werd en naar de middelbare school in Nederland moest gaan. Vervolgens koos ze voor de studie geografie, want dan had ze de mogelijkheid om op diverse plekken in de wereld veldonderzoek te doen. Vader vond dat geen goed idee en toen werd het de kunstacademie. Textiele werkvormen hadden haar speciale belangstelling, wat resulteerde in twee publicaties over “Papua vlechttechnieken“ (2008/2017). (zie illustraties volgende bladzijden). Ze ging in het onderwijs werken en leerde Goof Donkersloot kennen. Beide waren geïnspireerd door de pedagoog Célistin Freinet en zetten zich met hart en ziel in voor deze vorm van opvoeding en onderwijs. Zo leerden ze ook Anton v.d. Wissel kennen. Ze kregen 3 kinderen: Maria, Janneke en Jakob. Ik leerde het gezin kennen toen ze eind tachtiger jaren naar Borgercompagnie

*Hoe
als je je
met zorgeloosheid
kon omringen
en dat dat
je ruimte
was*

verhuisden. Ze kwamen trouw naar de meeting in Groningen. De kinderen hadden altijd een boek bij zich en zaten rustig in een hoekje te lezen. Mieke had zelf ook een kinderboek geschreven en geïllustreerd: 'Ik kijk of het zomer wordt' (1983). Op een dag kwam er een oproep van het pastoraat van het Huis van Bewaring in Groningen: ze zochten vrijwilligers die konden assisteren bij de diensten. Dit sprak Goof en Mieke erg aan, ze volgden een cursus en werden vervolgens ook vrijwilliger. Goof werd later organist in Kielwindeweer, Mieke kampte in toenemende mate met gezondheidsproblemen waardoor helaas de betrokkenheid bij de NON geleidelijk afnam. Mieke bleef het wel en wee van de Jaarvergadering wel volgen via De Vriendenkring en Het Berichtenblad. In 2017 nam ze contact op met Eric Dries en Willem Furnée, die de najaarsbijeenkomst in Amersfoort voorbereidden over de toekomst van het Genootschap. Zij hechtte eraan dat de Vrienden dicht bij de oorspronkelijk waarden en bij de traditie zouden blijven. Als Vrienden afdwaalden moesten we elkaar daar ook op kunnen aanspreken, meende ze. Ze was later teleurgesteld dat ze weinig bijval had gekregen.

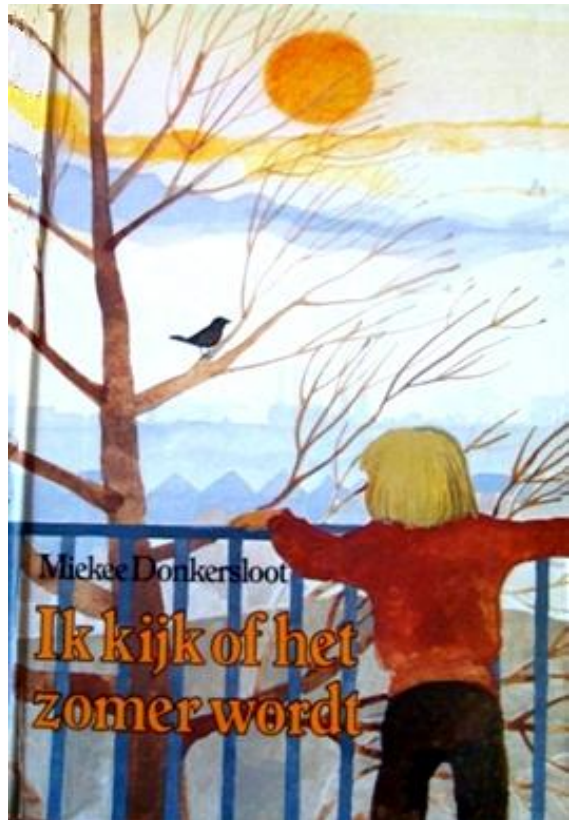
De boerderij in Borgercompagnie was heel belangrijk voor Mieke. Na de afscheidsdienst in De Koepelkerk in Sappemeer konden de gasten er npraten onder het genot van zelfgemaakte salades, hartige taarten en zoet gebak. We dwaalden rond in en om het huis en konden zien hoe ze ruimte had gecreëerd voor al haar hobby's: naaien, breien, spinnen, weven, textiel- en wol verven, houtbewerking, tekenen en schilderen, muziek maken en beluisteren, tuinieren, biologisch koken en bakken, vuurtje stoken op de vuurplaats, Haar bed stond nog voor het raam in de zijkamer, van waaruit ze kon genieten van de grote oude bomen voor het huis.

Goof en Mieke hadden de vele mogelijkheden tot ontdekken en ontplooiing graag gedeeld met nog meer kinderen middels een schooltje of BSO volgens de methoden van Freinet. Helaas konden ze geen overeenstemming bereiken met de inspecteurs. Wel publiceerde Mieke in 2009 nog een boek: "Ik ben waarschijnlijk groot"; werken met kinderen volgens Freinet.

Voor haar uitvaart had Mieke zelf een grote lap stevig katoen versierd met textielverf in zachte tinten waar haar stoffelijk overschot in gewikkeld was. Janneke had een bak getimmerd, een plank met opstaande randen, waarin ze lag opgebaard, omringd door kleurige wilde bloemen. Op de wand was een foto geprojecteerd van een recente reis naar Zweden samen met Maria waarmee een grote wens van haar alsnog in vervulling was gegaan. Aan het eind van de bijeenkomst kwam een groep Papoea's naar voren; zij zongen 2 liederen die haar vader had gemaakt. En zo was de cirkel rond.

Op de volgende link zijn de vlechtechnieken van Papoea's te zien uit het boek dat Mieke hierover schreef (red):

<https://www.slideshare.net/SophieSchreurs/papua-vlechtechnieken-miekee-kijne>

het kinderboek dat Mieke schreef

Neem iemand mee naar de meeting

ingestuurd door Marielke Nieuwerth van den Akker

Ook dit jaar zijn de Quakers weer uitgenodigd om mee te doen aan de landelijke 'Kerkproeverij' op 16 september. Dit initiatief is gebaseerd op het Engelse Back to Church Sunday, een initiatief van Michael Harvey waar kerken wereldwijd aan deelnemen. (zie voor meer informatie de website: www.kerkproeverij.nl)

Geïnspireerd door de Richard Cary lezing van Paul Parker (Recording Clerk Britain Yearly Meeting) tijdens de Duitse jaarvergadering van 2017 <https://quaeker.org/wp-content/uploads/2017/11/RCV_2017_Paul_Parker.pdf>, voelde ik mij aangemoedigd in mijn concern dat we als Quakers in Nederland iets bijzonders te bieden hebben en dat het goed zou zijn om onze zichtbaarheid te vergroten. Daarom vroeg ik mij bij de uitnodiging om deel te nemen aan de 'kerkproeverij' het volgende af:

Hoe gebruiken wij dit initiatief in ons voordeel? Idealiter versterkt zo'n activiteit, indien goed voorbereid, zowel onze eigen groep (inreach) als dat het een mogelijk is om nieuwe mensen kennis te laten maken met de Quakers (outreach).

Ik kan me voorstellen dat zo iets wisselende reacties oproept - alleen al het woord 'kerk', en het idee van mensen uit te nodig, bijvoorbeeld.

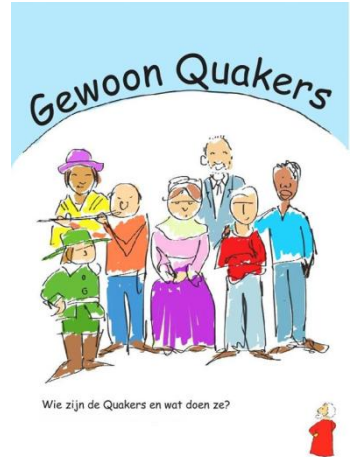
Hoe is dit voor jou? Wat vind je van het initiatief en wordt er in jouw groep of maandvergadering iets mee gedaan?

1. Denk goed na over wie je uitnodigt. Mensen uitnodigen met wie je weinig relatie hebt, werkt meestal niet zo goed. Het gaat om burens, kennissen of vrienden die niet (meer) naar de kerk gaan maar met wie je een relatie hebt. Nodig mensen persoonlijk uit, niet via een mailtje/tekstbericht of brief door de brievenbus.
2. Houd de uitnodiging luchtig, vrijblijvend: "Zou het je wat lijken om een keer mee te gaan naar de Quakers? Ik zou het in ieder geval leuk vinden."
3. 'Succes' is niet als mensen 'ja' zeggen. 'Nee' is ook een antwoord. Een open dialoog over elkaars geloof/spiritualiteit en wat ons beweegt is altijd de moeite waard.
4. Kijk met de ogen van een mogelijke gast of nieuwkomer.
Bijvoorbeeld:

- staat je groep (maandvergadering) (correct) aangemeld op de website van de 'Kerkproeverij'?
- onze eigen website: staan de adressen en aanvangstijden van de Quaker diensten in Nederland duidelijk op de site?
- het gebouw: is duidelijk wanneer de dienst begint? Welke informatie staat op de buitenkant? Is deze goed zichtbaar? Hoe ziet de binnenkant van het gebouw eruit? Is deze sfeervol, schoon, opgeruimd? Kijk eens met de ogen van een mogelijke gast: wat zie je?

Hoe heten we mensen welkom in de Quaker wijdingssamenkomst? Drie uitgangspunten

1. Staat er deze zondag misschien een gastvrouw of -heer met een badge, herkenbaar bij de ingang als aanspreekpunt voor nieuwkomers? Is het wellicht een idee dat iedereen deze zondag zijn naam op een sticker op doet bij binnenkomst? De sfeer van welkom is natuurlijk het belangrijkste. Wees alert op nieuwkomers en beschikbaar voor uitleg, maar laat mensen die de kat uit de boom willen kijken met rust. Groet, straal vriendelijkheid uit, maar overval mensen niet.
2. Wellicht is het een idee om deze zondag voorafgaand aan de dienst iets te plannen, bijvoorbeeld genoeg tijd een gesprek over 'Wat doe je eigenlijk in een Quaker dienst? Waarom zijn we stil? Hoe ervaar jij de Stilte en de eventuele bijdragen?' (Mochten er geen gasten zijn is dat voor de groep ook een waardevolle uitwisseling met elkaar.)
3. Nog 1 tip: vraag alle Quakers die komen om hun favoriete Quaker tekst (een paar regels) uit te printen en mee te nemen en hang deze op in de hal en in de meeting ruimte. Wellicht biedt het iemand inspiratie tijdens de Stilte en/of een ingang voor een gesprek voor of na de Wijdingssamenkomst.
4. Kernwoord is: toegankelijkheid, zich welkom en uitgenodigd weten. Taal is belangrijk. Hoe exclusief of inclusief is je taal? Voelen mensen zich meegenomen of buitengesloten?
5. Als een dienst voldoende toegankelijk is, kunnen nieuwkomers iets meenemen dat blijft haken, dat raakt of intrigeert en zicht geeft op dat van God (of het Licht) in eenieder.

Na afloop: vier tips

- * Natuurlijk is er thee en koffie na de dienst. Nodig mensen er expliciet voor uit. Is er misschien iemand die het leuk vindt iets te bakken (of iets speciaals mee te nemen) voor bij de koffie voor deze bijzondere zondag?
- * Zorg voor heldere informatie over de Quakers (zijn er genoeg recente exemplaren van onze folders?). Waar kan iemand terecht die meer wil weten? Tip: schrijf hier je eigen contact gegevens op als je hem aan iemand geeft!
- * Sommige gasten en nieuwkomers vertrekken meteen. De dienst is al meer dan genoeg voor hen. Leg een gastenboek zichtbaar neer en nodig mensen met wie je een persoonlijk gesprek hebt uit hun contact gegevens achter te laten.
- * Misschien is het een idee om na afloop een bring & share lunch te organiseren? Als iedere Quaker iets extra's mee neemt dan is er genoeg om gasten uit te nodigen om te blijven eten en ondertussen wat (verder) na te praten? Ook dit is weer een waardevolle activiteit voor onszelf als groep, ook als er geen gasten zijn, om onze verbinding met elkaar te versterken. Ik wens ons allen een fijne zondag, met of zonder extra gasten/ geïnteresseerden!

Quaker Week

*ingestuurd door Marielke Nieuwerth van
den Akker*

Het is Quaker Week 2018 van zaterdag
29 september t/m zondag 7 oktober

Het thema voor Quaker Week 2018 zal zijn: 'Ruimte voor meer'. We willen graag "onze eigen diversiteit te onderzoeken". We hebben daarom twee hoofddoelen gekozen:

1. Lokale bijeenkomsten helpen in hun engagement om oprecht nieuwkomers welkom te heten; en
2. De verwelkoming uit te breiden naar degenen die vragenstellen over alle achtergronden.

Het samen eten is de centrale metafoor voor de campagne, maar het is ook een praktische toepassing. Als Quakers bieden we een tafel die al rijk is aan goede dingen, maar we erkennen dat deze onvolledig is. Wat mist er van de tafel? Hoe kunnen we mensen laten weten dat er ruimte is voor hen? En dat hun aanwezigheid en bijdrage die ruimte verbetert?

We willen dat iedereen iets meeneemt en deelt. Er is ruimte voor meer aan tafel, en we waarderen iedereen die erbij zou kunnen aanschuiven. Onze bijeenkomst rond die tafel verrijkt ons allemaal.

September							October						
S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
						1		1	2	3	4	5	6
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31			
30													

Hooghartig

door Erik Dries

Ieder mens heeft zo zijn of haar allergieën. Je bent waarschijnlijk niet geïnteresseerd in die van mij, maar goed. Ik vind het

woord ‘uitstraling’ vaag, onduidelijk en misbaar. En het zinnetje ‘in het hier en nu leven’... ach dat is ook zo’n holle kreet. Misschien duidelijk voor zenmeesters maar niet voor gewone mensen.

Laatst de hele dag dierentuin met de kleinkinderen gedaan. Op het laatst gaat er iets niet helemaal naar de zin en ... huilen!

Prachtig toch, zo’n kind dat in het hier en nu leeft? Nee joh.

Het is een mens eigen om ook, regelmatig, vaak, te denken aan de toekomst. Idem verleden. Ik ben blij dat we dat kunnen en doen. Het zorgt ervoor dat we ons niet twee keer tegen dezelfde steen stoten, dat we dijken bouwen, dat we enig inzicht in oorzaken hebben, dat we relativeren, geld overmaken, ons inzetten, bruggen bouwen, voorbereid zijn etc.

Zie je dan niet meer wat er om je heen gebeurt?

Nou, dat heb ik nog niet gemerkt, ik denk dat ik erg van natuur, muziek en noem maar op, kan genieten.

Een zinnetje dat ik misschien bruikbaar vind is:

‘waarnemen zonder oordeel’.

Ook eigenlijk niet te doen voor de gewone man/vrouw.

Nog zo iets: ‘volgeling van Jezus’ zijn... De man die een heel bijzonder contact had met ... oerbron... En die zou ik kunnen volgen? Niet zeven keer vergeven maar zeven keer zeventig keer, om maar iets te noemen? Ik mag graag naar hem kijken. Maar een volgeling, ik weet het niet. Zou je als volgeling niet óók contact met die oerbron moeten hebben... waardoor je de juiste dingen op het juiste moment weet en vertellen kan... en miraculeuze zaken kan bewerkstelligen.

Een stralend, invoelend licht voor de wereld zijn. Hoe vaak richt ik me op de genade, de oerbron, en hoe lang?

Nee ‘volgeling’... ik vind het al snel iets hooghartigs hebben.

Net als dat ‘hier en nu’.

Mijn trektocht door het spirituele landschap

door Gerard van den Dool

'k Trek sinds jaar en dag als een nomade van pleister-plaats naar pleister-plaats, van oase naar oase, steeds bereid om – wijzer geworden – verder te trekken, in gezelschap van een kameel met alle in de diverse oasen verzamelde bagage.

Mijn trektocht begon als dooplid van de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerk Art. 31. Artikel 31 hield in dat de lokale kerkenraad bij belangrijke besluiten het laatste woord hadden en niet de landelijke overkoepelende Synode. Artikel 31 heeft dus niks te maken met het geloof. Men had zich in 1944 vrij gemaakt van bevoogding door de synode. Vrijgemaakten noemden de 'gewone' Gereformeerde Kerk (in 2004 opgegaan in de PKN) synodaal, d.w.z. onderworpen aan een synode. Rond 1967 vroeg de Vrijgemaakte kerk in Groningen-stad of men opnieuw contact kon opnemen met de Synodaal Gereformeerden ter plaatse. Deze reageerde positief. Echter, principieel Vrijgemaakten ("preciezen") wezen vermenging met de Synodalen resoluut af. Mijn ouders behoorden tot de "rekkelijken", die (rond 1968) subiet de kerk uitgewooid werden. Ik werd dus reeds als jongere (14 jr.) uit de eerste oase gesmeten...

Enfin, de "rekkelijken" verenigden zich na een paar jaar wonden likken tot de Nederlands Gereformeerde Kerken, waarin de kerkenraden toch nog veel autonomie hebben. Dit is mijn nieuwe, tweede oase na een (gezamenlijk ondernomen) trektocht. Typerend voor die kerk was en is de hoogst intellectualistische benadering van de Bijbelse boodschap. Alles wordt tot op het bot uitgetheologiseerd. Betrekkelijk orthodox, dus. Geen zwaar-moedigheid, maar alles wel door-wrocht beredeneerd. Geen ruimte voor de vrije gedachte. Wat ik uit beide oasen als waardevol heb meegenomen, is de gedachte dat God een verbond met mensen sluiten wil, zoals met Adam en Eva, met Noach, met Abraham, Izaäk en Jacob. We mogen op grond van dat verbond vertrouwen op Gods continue steun voor ons dagelijks leven. Deze gedachte heb ik als nuttige bagage op de rug van m'n kameel geladen, bereid en gereed om verder te trekken.

In begin 1989 kreeg ik omgang met een Doopsgezinde dame, die me op sleeptouw nam naar de Doopsgezinde Broederschap, m'n derde oase. Daar aangekomen trof ik 'n sfeer aan van ons-kent-ons, geen verkettering zoals in de eerste, en geen theologische haarkloverijen zoals in de tweede oase. Wat 'n opluchting! Eindelijk lucht! Toch wel enigszins bedompt... Toen ik mezelf voorstelde aan enkele Doopsgezinden, verklaarden ze stijfjes dat

m'n familienaam hun "on-Dopers" toescheen, in plaats van mij juist daarom subiet te verwelkomen als "vers bloed".

Daarom me maar gewend tot volk van de dichtbijgelegen vierde oase: nl. de Nederlandse Protestantenvbond, kortweg NPB, tegenwoordig bekend onder de naam 'Vrijzinnigen Nederland'. Minder éénkennig dan de Doopsgezinden. Uit de Doperse traditie heb ik als bagage meegenomen de notie dat God als "de Eeuwige" volledig ontsnapt aan onze beredeneerlust, ons bevattingsvermogen verre te boven gaat. De NPB huldigt daarenboven de "vrije gedachte optima forma", hetgeen blijkt uit de hoogst onconventionele vieringen, met voordrachten van mensen uit allerhande hoeken van de maatschappij: van sjamanen tot professoren.

Medio 1999 ben ik dan aangekomen in de vijfde oase: ons Religieus Genootschap. Enfin, daar weten de meeste lezers immers alles van. Niettemin blijf ik altijd bereid om m'n trektocht te vervolgen. Wat zal ik in 'n dergelijk geval uit de quakertraditie meenemen als bagage naar de eventuele zesde oase? Dat heb ik nog niet helder voor ogen staan. Wat me echter meteen invalt zijn de betekenisvolle, stille wijdingssamenkomsten en de rijke pluriformiteit (verscheidenheid) aan spirituele achtergronden van de deelnemende Vrienden. Overige suggesties zijn welkom...

'k Heb de Doopsgezinden niet recht gedaan door de 'lucht', de sfeer, in m'n derde oase als enigszins bedompt aan te merken. Immers, 'k ben eerst gedurende 15 jaar vriend geweest en op Pasen 2004 - op grond van m'n belijdenis - volwaardig lid geworden van de Doopsgezinde Gemeente in Wageningen. Al met al ben ik dus zo'n 30 jaar Doopsgezind. Als de 'lucht' inderdaad zo bedompt was geweest, had ik het zeker niet zo lang uitgehouden. 'k Ben reuzeblij, dat we in Wageningen in één 'lichaam' twee 'bloedgroepen' hebben: Doopsgezind en NPB, die elkaar 'wakker' houden. Dat is 'n groot goed! Nu heb ik 'n wonderlijke ervaring te melden. Als ik uit 'n Doopsgezind/NPB-viering naar huis fiets, valt meteen de eenzaamheid op me. Gedurende de viering is alles heel fijn, prettig en gemoedelijk, maar na de viering ervaar ik 'n gemis. Fiets ik echter 's zondagsmiddags naar huis uit 'n Quaker Wijdingssamenkomst, dan loopt m'n gemoed over van diepe vreugde en is m'n hele zondag goed. Dan heb ik absoluut geen enkele last van gevoelens van eenzaamheid. Wonderlijk, nietwaar? 'k Ben heel blij dat de Quakerbeweging wereldwijde vertakkingen heeft. Sinds 2013 correspondeer ik met twee Zweedse Vrienden: Ake Stenram in de buurt van Lund en Jari Pitkänen in Malmö. De Quakers in Zweden staan te boek als Vännernas Samfund i Sverige: (De v wordt in Noord-Europa als w uitgesproken.) Genootschap der Vrienden in Zweden. Zonder het predicaat Religieus; als ik me goed herinner noemde de in 1931 heropgerichte Nederlandse tak zich aanvankelijk ook gewoon Genootschap der Vrienden.

Dertig jaar Charter van Groningen en INLIA

INLIA: Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers

ingezonden door Martine Kuipers

Zaterdag 23 juni

De zaterdagochtend begint ingetogen, met een bijeenkomst in de Doopsgezinde Kerk, waarin het ontstaan van het Charter dertig jaar geleden toegelicht wordt. Ook nu nog sluiten zich 'nieuwe' kerken aan bij het verbond, door het Charter op deze historische plaats te ondertekenen.

Dr. Bartólo heeft als enige arts op het eiland Lampedusa in de afgelopen 30 jaar 300.000 bootvluchtelingen opgevangen, dood of levend, en waar nodig behandeld. Het kleine vissersbootje op de foto kwam er met 282 levende vluchtelingen aan. Het bootje is nu in Amsterdam te huur en was door INLIA naar Groningen gehaald.

Op het expositie terrein naast de oude "Zonnebloemboot", die nu gebruikt wordt voor de bbb+ opvang (bed, bad en brood voor uitgeprocedeerde asielzoekers) in Groningen stond een grote tent voor opvang van de gasten. Mensen van de bbb+ hebben ons een heerlijke maaltijd bereid en geserveerd. Iemand merkt op: "INLIA had ons een weekend van ontmoeting beloofd: dat is geen woord teveel gezegd".

Ineke Bakker steekt de stormlantaarn aan, net zoals zij dat, als algemeen secretaris van de Raad van Kerken in Nederland, op 22 september 1997 in de bossen van Dwingeloo deed. Het was de openingshandeling van het tentenkamp voor 'Technisch Onverwilderbare Vreemdelingen'. zoals deze groep toen werd genoemd.

Er is op het terrein nog veel meer te zien. Zowel Defence for Children als Amnesty hebben een expositie ingericht.

En er staan tenten die verwijzen naar het tentenkamp van weleer in Drenthe.

In de tenten hangen posters met de krantenkoppen uit 1997. Want er was veel aandacht van de pers voor deze actie van de kerken, om mensen op te vangen die nergens anders heen konden. Ineke Bakker herinnerde zich de satellietwagens van de omroepen die deze 'verzetsdaad' van de kerken live uitzonden. Berooide mensen onderdak geven, stel je voor! Tegen de wil van politiek Den Haag in. Welk een ongehoorzaamheid...

Zet het recht voor ogen

Week van Gebed 2019 Jaarlijkse gebedsweek in het teken van het zoeken naar recht

'Recht voor ogen' is het thema voor de Week van Gebed voor de eenheid van de christenen. De jaarlijkse gebedsweek vindt in 2019 plaats van 20 tot en met 27 januari. Het thema haakt aan bij de oproep om 'recht te zoeken' in het Bijbelboek Deuteronomium en is gekozen door de kerken in Indonesië. De Week van Gebed wordt georganiseerd door de Raad van Kerken en MissieNederland.

Het materiaal voor de Week van Gebed 2019 is voorbereid door kerken in Indonesië. Klaas van der Kamp, algemeen secretaris van de Raad van Kerken: "De kerken in Indonesië vinden het belangrijk het recht voor ogen te houden als basis voor eenheid. In hun land hebben zij ervaren hoe onrecht zorgt voor verdeeldheid en exclusiviteit. Dit terwijl de samenleving voorheen juist gekenmerkt werd door samenwerking en solidariteit. Deze thematiek sluit prachtig aan bij de Week van Gebed voor de eenheid."

Jan Willem Janse, projectleider bij MissieNederland, licht het thema verder toe: "Soms kijken we liever weg van onrecht. Het is oncomfortabel om geconfronteerd te worden met datgene wat er niet klopt in de wereld. Toch hebben we als christenen een andere opdracht. Onrecht gaat God aan het hart. Daarom zet de Week van Gebed voor de eenheid het recht voor ogen. Met een concrete Bijbelse oproep scherpt de Week van Gebed je blik op recht en onrecht."

Voor de Week van Gebed wordt een orde van dienst aangeboden en materiaal voor acht dagen van gebed en bezinning. Ook worden er materialen ontwikkeld voor kinderen en tieners om te gebruiken in de kerk en op scholen. Aan de totstandkoming van dit materiaal werken christenen vanuit de volle breedte van de kerk. De materialen zijn te bestellen via de websites van de Raad van Kerken en MissieNederland.

De Raad van Kerken en MissieNederland kennen een lange gebedstraditie die teruggaat op initiatieven van ruim 150 jaar geleden. Wereldwijd bidden miljoenen christenen mee. Door samen te bidden blijken zij onderlinge verwantschap te ervaren. Tegelijk tonen ze hun verantwoordelijkheid voor anderen door de problemen van de samenleving in de voorbeden een plek te geven. Afgelopen jaar hebben in Nederland naar schatting zo'n 200.000 mensen meegedaan met het initiatief.

Meer informatie: www.raadvankerken.nl en www.weekvangebed.nl. Of bel met (033) 46 33 8 44 (Raad van Kerken) of (06) 129 78 63.

Hoe keer je je tegen haat?

door Elizabeth Svoboda

uit https://greatergood.berkeley.edu/article/item/eight_ways_to_stand_up_to_hate

Het valt niet meer te ontkennen: haat verspreidt zich over de hele Verenigde Staten, na lang gesudderd te hebben onder het sociale oppervlak. In minder dan een week heeft het Southern Poverty Law Centre meer

dan 400 incidenten van hatelijke intimidatie en vervolging geregistreerd en miljoenen Amerikanen vrezen slachtoffer te worden van verbale en fysieke agressie, mogelijk dankzij een bedreigende en gewelddadige taal afkomstig van de allerhoogste top van onze Amerikaanse samenleving.

In het licht van deze ervaring van geweld, hoe kun je je voorbereiden om de bedreigde mensen te beschermen? Op te staan tegen de aantasting van de integriteit en waardigheid van elke persoon, zelfs als het ongemakkelijk of eng is om te doen? Het begint allemaal met het mentaal krachtig maken van jezelf voor dergelijke actie en voor de gevolgen die daarmee gepaard gaan.

Psycholoog Philip Zimbardo is auteur van 'Het Lucifer Effect' en hij is oprichter van het Heroic Imagination Project. Hij zegt tegen iedereen die een actieve, alledaagse sociale held wil worden die dagelijks hulp en mededogen biedt, "Jouw reis en jouw nieuwe rol in het leven begint in je geest".

Terwijl weinigen van ons getuige zullen zijn van een daadwerkelijke haatmisdad, kan iedereen worden geconfronteerd met haatdragende taal - op het werk, op straat of zelfs tijdens een vakantiediner. Hier zijn enkele strategieën die je kunt gebruiken om je gedachten te richten op dagelijkse heroïek. Dit zijn ook manieren om te handelen vanuit jouw betrokkenheid.

1. Ontwikkel jezelf

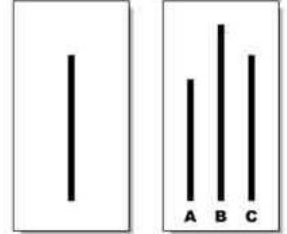
De meesten van ons willen graag geloven dat wanneer we iemand zien worden aangevallen of lastig gevallen, we snel hun te hulp zullen snellen. Maar hoewel heroïsche interventie zeker kan voortvloeien uit empathie

voor anderen, is het waarschijnlijk meer succesvol als je een echte training hebt gehad.

Als je nog geen vertrouwen hebt in je vermogen om iemand te beschermen, zoek dan een cursus of workshop die leert hoe je effectief tussen beide komt als omstander. Volg een cursus in Geweldloos Communiceren, of conflict hanteren. Wat ook mooi is: je zult veel andere mensen ontmoeten die jouw waarden delen.

2. Wees de eerste die het zegt

Uit klassieke sociale psychologieonderzoeken blijkt dat mensen doorgaans om zich heen kijken naar aanwijzingen over hoe ze zich moeten gedragen - en dat ze de neiging hebben om op die signalen te vertrouwen, zelfs wanneer ze daarmee

op een dwaalspoor raken. In het Asch-conformiteitsexperiment werd deelnemers bijvoorbeeld een afbeelding van een lijn getoond en gevraagd om aan te geven welke van de drie andere lijnen dezelfde lengte hadden. Als andere mensen om hen heen het verkeerde antwoord kozen, gingen de proefpersonen vaak mee met het verkeerde oordeel van de omstanders.

Maar als je je bewust bent van de manier waarop de conformistische tendensen van mensen werken, kun je proberen ze ten goede te gebruiken. In een variant op het Asch-experiment waren mensen minder geneigd om het voorbeeld van de menigte te volgen wanneer er maar één andere persoon bij hen in de buurt was die de juiste lijnlengten koos. Wanneer je spreekt over onrecht dat je meemaakt, kun je helpen om de sociale balans naar de waarheid te duwen.

Door zo'n standpunt in te nemen, kun je mensen ook op sociale media beïnvloeden. Onderzoekers van de Universiteit van New York meldden dit jaar dat wanneer iemand die een racistische uitspraak op Twitter gebruikt, door een gebruiker met veel volgers in hun "in-groep" worden uitgescholten, deze zich snel terughoudt in het gebruik van dit racisme.

3. Oefen om op te vallen

Om iemand te verdedigen die bedreigd wordt, moet je bereid zijn om boven alles je eigen geweten te volgen. Maar weerstand bieden aan sociale druk kost moed en het helpt om te oefenen om je meer op je gemak te voelen.

Toen hij les gaf op Stanford, liet Zimbardo zijn studenten een oefening doen, die hij 'Wees een uitzondering voor een dag' noemde. Dit zou kunnen betekenen dat ze bijvoorbeeld een gigantische cirkel op hun voorhoofd tekenen of een paar roze konijnenpantoffels rond de campus dragen. Het is

een goede manier om te leren hoe het voelt om tegen de stroom in te gaan. "Als je kunt oefenen wanneer het veilig is", zegt de Australische opvoeder Matt Langdon, oprichter van de Hero Construction Company, "zul je waarschijnlijk eerder geneigd zijn om je goed te voelen terwijl je een uitzondering bent."

Naast het aanscherpen van je algehele non-conformiteits gedrag, loont het om te repeteren voor specifieke ongemakkelijke situaties die je waarschijnlijk zult tegenkomen. Hoe ga je reageren als je bijvoorbeeld ziet dat een voorbijganger in het openbaar wordt aangevallen, of als een vriend een haatdragende opmerking maakt tijdens een etentje? Psycholoog Lynne Henderson's onderzoek naar sociale fitheid suggereert dat als je een plan maakt en het oefent (misschien in een rollenspel met een vriend), je beter voorbereid bent om het in actie te brengen wanneer het het meest nodig is.

4. Vraag om hulp wanneer je het nodig hebt

Om op te komen voor iemand in moeilijkheden, zul je je eigen angst moeten overstijgen. Toch is het belangrijk om een balans te vinden tussen moed en voorzichtigheid. Je moet jezelf pas in gevaar brengen als een laatste redmiddel, nadat je alle andere redelijke opties hebt uitgesloten. Als een agressor met een pistool zwaait en dreigt te schieten, is het misschien niet het beste idee om snel de strijd te beginnen. "Je kunt alleen effectief een sociale verandering tot stand brengen, als je weet wanneer je alleen moet handelen, in een team of helemaal niet," zegt Zimbardo. "Wanneer je een situatie als gevaarlijk beoordeelt, bel dan de politie of brandweer of anderen in de buurt om je te helpen het juiste te doen. Wees je ervan bewust dat niets doen altijd verkeerd is." Als het minder gevaarlijk lijkt, maar je bent niet voorbereid voor een directe confrontatie, probeer dan een vriendelijk gesprek te beginnen met de persoon die lastig gevallen wordt ("Ik vind je sjaal zo leuk! Waar heb je hem vandaan?"). Dat kan helpen de situatie meer ontspannen te maken.

5. Vind een heroïsch rolmodel

Om jezelf sterk te maken om je principes hoog te houden, helpt het om te kijken naar iemand die voor een dergelijke uitdaging staat en erin slaagt te handelen. Het kan iemand in uw familie zijn die vluchtelingen heeft opgenomen uit een door oorlog verscheurd land. Of misschien is het iemand als burgerrechtenactivist Rosa Parks, die weigerde haar stoel op te geven in een bus van Montgomery, Alabama, in strijd met racistische segregatiewetgeving. Het hebben van een rolmodel kan je moed om echt op te staan tegen haat in de echte wereld vergroten: veel Holocaust-redders hebben bijvoorbeeld onderzoekers verteld over onbaatzuchtige mensen in hun ei-

gen leven die hen inspireerden om mensen in gevaar te helpen. Wees tegelijkertijd bang om je rolmodel op een supermenselijk voetstuk te zetten, omdat echte helden fouten kunnen maken als ieder ander. Richt je in plaats daarvan op specifieke kwaliteiten die je zelf ook wilt ontwikkelen. "Elke persoon heeft het goede en het slechte in zich," zegt Langdon. "Misschien zijn de goede dingen die ze hebben gedaan belangrijke dingen." Beperk je zoektocht naar een rolmodel niet tot geschiedenisboeken. Kijk naar de onbaatzuchtige mensen in je eigen vrienden- en kennissenkring - de banden die je smeedt, en de waarden die je deelt, kunnen een belangrijke bron van steun zijn wanneer dingen moeilijk worden.

6. Maak verbindingen met mensen anders dan jij.

Het werken aan respectvolle contacten met een breed scala van mensen kan helpen toekomstig onrecht te voorkomen. Uit een onderzoek van 2011 blijkt dat wanneer intolerante mensen vriendschappen sluiten met leden van andere groepen, angsten en vooroordelen de neiging hebben om weg te vallen. In een extreem voorbeeld nam de Afrikaans-Amerikaanse pianist Daryl Davis het risico persoonlijk leden van de Ku Klux Klan te leren kennen. Geconfronteerd met levend

bewijs dat hun haatdragende ideeën verkeerd waren, nam een aantal van deze mannen uiteindelijk ontslag bij de Klan en gaven hun kappen en gewaden aan Davis. Het verhaal van Davis illustreert dat het smeden van menselijke connecties met degenen die je vreest, of degenen die je teleurgesteld hebben, op

Daryl Davispraat met leden van de Ku Klux Klan

geen enkele manier acceptatie van vooroordelen of wangedrag betekent. Als iemand een onverdraagzame opmerking maakt, kan bijvoorbeeld het oproepen van die persoon om dit niet te doen de hoogste vorm van liefde zijn die je kunt tonen.

7. Vraag mensen wat ze echt nodig hebben.

Wanneer aanvallers zich richten op mensen van een bepaalde huidskleur of geloofsovertuiging, moet je ingrijpen als je gelooft dat alle mensen waardevol zijn en bescherming verdienen. In deze geest hebben activisten mensen aangemoedigd om veiligheidsspelden te dragen als teken dat ze kunnen worden gebruikt om te helpen bij een aanslag. Maar sommige critici hebben hun bezorgdheid geuit over het feit dat de spelden ervoor zorgen dat de dragers zich beter voelen over zichzelf - en dat speld-dragers de echte behoeften niet begrijpen van degenen die ze zeggen te willen beschermen. Een veiligheidsspeld opspleden is een goede manier om je solidariteit te tonen met degenen die zich bedreigd voelen. Maar je kunt verder gaan door de moeite te doen om mensen te vragen: "Hoe gaat het nu met u? Hoe kan ik ervoor zorgen dat ik je terug zie?" Luister aandachtig naar wat ze zeggen, zelfs als sommige van hun antwoorden niet zijn wat je verwachtte.

8. Druk op de mentale pauzeknop.

Het is een ongemakkelijke psychologische waarheid: hoe vast je waarden ook zijn, je zult je moeten beschermen tegen de neiging ze over het hoofd te zien op het moment waar het op aan komt. In het beroemde 'Barmhartige Samaritaan-experiment' aan de Universiteit van Princeton, waren mensen die haast hadden om ergens te komen veel minder geneigd zijn om te stoppen en een noodlijdend slachtoffer in een steegje te helpen. En wanneer meerdere mensen een afschuwelijke situatie bekijken, heeft elke individuele waarnemer vaak minder de neiging om te helpen. Psychologen noemen dit het omstandereffect en het is geworteld in onze menselijke neiging om aan te nemen dat iemand anders zal handelen. In workshops met Heroic Imagination Project leren studenten om te pauzeren in situaties met een hoog risico en zich af te vragen welke actie met hun ware waarden overeenkomt. "Neem [een] korte time-out voordat je gedachteloos handelt of besluiten impulsief neemt," zegt Zimbardo. Een time-out duurt maar een seconde of twee, maar het kan een leven lang verschil maken voor iemand in moeilijkheden. .

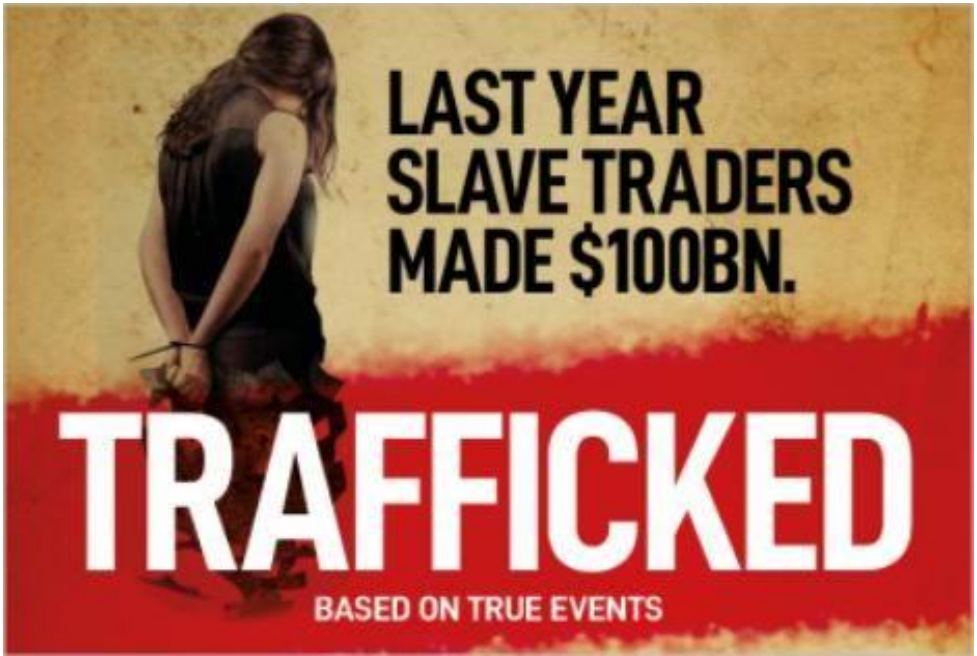

In dit boek geeft de sociale psychologie verrassende antwoorden op deze intrigerende, actuele vragen.

Mensenhandel en slavernij

door Peter van Leeuwen

Ons team in Brussel (QCEA) hoopt mensenhandel en slavernij op de Brusselse agenda te krijgen.

Daartoe organiseerde het op woensdag 23 mei een screening van de film **'Trafficked' (illegaal verhandeld)**. De film toont de brutaliteit van de uitbuiting van vrouwen, die gevangen zitten in de wereldwijde mensenhandel. Dat mensenhandel \$100 miljard per jaar oplevert, meer dan toonaangevende bedrijven zoals Google en Starbucks tezamen, is al een schokkend feit, de beelden van de totale machteloosheid en slavernij van deze praktijk waren niet minder schokkend.

De screening in een bioscoop in Brussel werd gevolgd door een paneldiscussie o.l.v. QCEA met twee wereldwijd erkende experts in mensenhandel, evenals de producent van de film, Conroy Kanter, die sprak over haar persoonlijke motivaties als moeder om de film te produceren. In eerdere screenings heeft Conroy de film ook aan NGO's getoond om discussies te genereren over mensenhandel en wat kan worden gedaan om die te beëindigen. Op dezelfde manier creëerde ons evenement een platform voor het publiek om deel te nemen aan een discussie over mondiale trends in mensenhandel - evenals het inspirerende werk dat wordt gedaan om mensen te helpen eraan te ontsnappen.

Kevin Bales (die op de Algemene Vergadering van de Nederlandse Quakers hierover sprak), auteur van de 'Global Slavery Index', schat dat over de hele wereld 40,3 miljoen mensen in slavernij leven. Hij legde uit dat het moeilijk is om slavernij te definiëren op een manier die vastlegt hoe intens pijnlijk de ervaring is voor

Meer dan 80% van de Nigeriaanse vrouwen die in de eerste helft van 2016 per boot vanuit Libië naar Italië zijn gekomen, wordt gedwongen tot prostitutie en als slaaf behandeld. (Simona Moscarelli, is anti-trafficking expert bij de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) (De Britse krant The Guardian)

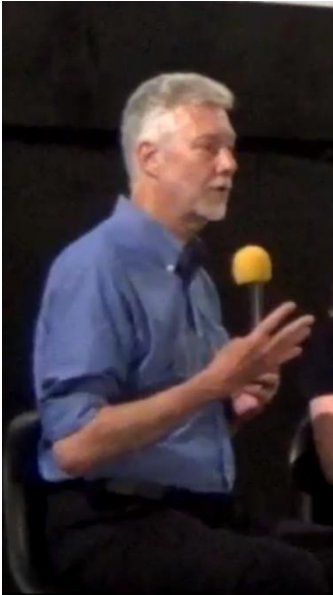
een persoon. Hij gaf als definitie van slavernij: de volledige controle over één persoon door een andere persoon, zowel in termen van tijd als ruimte, als de uitbuiting van die persoon. Hij merkte op, dat er vroeger diverse bewegingen waren tegen legale slavernij. Nu is strijd nodig tegen *illegale* slavernij. Na het bekijken van de emotioneel aangrijpende film, waren er veel mensen in het publiek die zich afvroegen: wat kan er worden gedaan om dit wereldwijde fenomeen aan te pakken?

De sprekers merkten op dat over de hele wereld wetten gelden, die gericht zijn op het verminderen van mensenhandel en het helpen van slachtoffers om terug te keren naar hun leven en gemeenschappen. Echter, er zijn nog onvoldoende gegevens om aan te tonen hoe effectief criminalisering van mensenhandel is geweest. Voorts blijken veel wetten niet te worden toegepast of afgedwongen, door gebrek aan wil of vanwege corruptie.

Panelleden suggereerden dat er verandering kan komen, door mensen en organisaties die effectief samen optrekken om de moderne slavernij te beëindigen. Nick Grono, CEO van het Freedom Fund, vertelde over het eerstelijns werk dat zijn organisatie onderneemt met overheden, andere organisaties en mensen die gevaar lopen voor slavernij. Hij benadrukte dat NGO's en individuen, door herhaaldelijk druk te blijven uitoefenen teneinde systemen en normen te veranderen, in de loop van de tijd slavernij over de hele wereld onaanvaardbaar zal maken.

Behalve de filmvertoning, bijgewoond door bijna 100 mensen, was er eerder op de dag een besloten lunch en discussie over het antwoord van de

Europese Unie op huidige mensenhandel. De off-the-record discussie met EU-ambtenaren en spelers uit het maatschappelijk middenveld was voor hen een gelegenheid om, vooral in het kader van migratiebeleid, kansen en uitdagingen rondom de EU-reactie op mensenhandel en moderne slavernij te verkennen.

Kevin Bales na de vertoning van Trafficking

Discussiëren over mensenhandel op het podium tijdens de recente filmvertoning van QCEA. Van links: Kevin Bales, auteur van de Global Slavery Index; QCEA's Olivia Caeymaex; Nick Grono, CEO van het Freedom Fund; en de producent van de film Trafficked, Conroy Kanter.
(foto's: Martin Leng)

Olivia Caeymaex van QCEA in gesprek met Nick Grono, CEO van het Freedom Fund

de producent van de film Trafficked, Conroy Kanter

Nadat we op de Algemene Vergadering geleerd hebben over de hedendaagse slavernij, kunnen we ons eens bezinnen of we het hierbij laten, of dat we het *hierbij niet willen laten* en dit typische Quaker thema ook als Nederlandse Vrienden weer oppakken.

Ik ben sinds kort betrokken bij Interreligieus Beraad Segbroek (= wijk in Den Haag), en van daaruit ook bij een Coöperatie Cirkel Vertrouwenspersonen, die 30 vertrouwenspersonen in de wijk begeleid. Beide clubjes zijn onderdeel van United Religions Initiative. *(Ik citeer uit de brochure.)*

Het United Religions Initiative (URI) – opgericht in april 2003 – is een groeiende wereldwijde interreligieuze grassroots gemeenschap. En dat is denk ik het verschil met de wereldraad van kerken.

Doel: het stimuleren van duurzame samenwerking; het beëindigen van religieus gemotiveerd geweld en het realiseren van culturen van vrede, gerechtigheid en heelwording voor de Aarde en alle levende wezens.

Sinds juni 1996 hebben duizenden mensen meegewerkt aan de totstandkoming van URI. Mensen afkomstig uit verschillende culturen en tradities zetten zich in voor een organisatie, die bestaat uit zelfstandig opererende lokale groepen (Coöperatie Cirkels) die wereldwijd verbonden zijn. Verspreid over de gehele wereld werken vrouwen en mannen van verschillende religieuze, spirituele en inheemse stromingen en tradities aan de totstandkoming van duurzame wereldwijde samenwerking. De oprichting van URI versterkt de hoop en het uitzicht van mensen op een betere wereld. Het is een wereld waar de waarden en lessen van de grote wijsheids-tradities mensen tot gids dienen en waar mensen elkaars geloof respecteren. Een wereld waar gewone mensen vanuit hun geestelijke rijkdom en passie samenwerken aan heelwording en een hoopvolle toekomst ten behoeve van onze wereldgemeenschap. Under Construction!

Wat doen we? Wij initiëren en ondersteunen bijeenkomsten die ons doel vorm geven. Wij helpen mensen om een coöperatie cirkel op te zetten. Wij zijn op allerlei fronten zichtbaar in de samenleving.

Waarom wij? Wij zijn mensen die verschillende geloven belijden en spirituele tradities aanhangen. Wij zijn er van overtuigd dat we door nauw samen te werken, een bijdrage kunnen leveren aan een vreedzame samenleving waar respect en tolerantie de boventoon voeren.

Maak een Coöperatie Cirkel Coöperatie Cirkels (CC) brengen mensen uit diverse religieën, spirituele expressies en inheemse tradities samen. Het zijn minstens zeven mensen vanuit minstens drie verschillende achtergronden / religies / stromingen. Het doel is om duurzame interfaith samenwerking op te zetten, een eind te maken aan religieus ingegeven geweld en te werken aan een samenleving waarin er plaats is voor Recht, Vrede en Heling voor de Aarde en haar bewoners.

Je bent van harte uitgenodigd!

Outreach

door Ineke Kruisinga

‘Sta je open voor nieuw licht, uit welke bron dan ook?’

Dat vond ik een uitdagende vraag en daarom ben ik maar eens op pad gegaan bij mij in de buurt. Ik woon in het Statenkwartier in Den Haag en zo vond ik op

de Stadhouderslaan 8 de Quakers. Sinds een aantal weken ga ik op zondag naar de bijeenkomst daar. Anders dan de Haagse Quakers, die via de voordeur binnenkomen, neem ik altijd de tuindeur. Die staat op zondagochtend open en er is daar geen deurwacht.

Binnen loop ik een paar rondjes, aai eens langs een paar benen, probeer hier en daar een schoot en ga dan in stilte liggen op een stoel. Het is dat uur altijd heerlijk rustig, dus ik kan goed nadenken over het doel van mijn leven en mijn gedachten overgeven aan het Hogere. Soms weet ik het even niet meer, dan rek ik me maar eens goed uit en ga me wassen.

Wat doen Quakers eigenlijk als ze het even niet meer weten? Uitrekken heb ik wel eens gezien, maar wassen??

Aan het eind van het uur is het trouwens wel even schrikken, dan gaan ze opeens allemaal tegelijk staan en geven ze elkaar een hand. Zou ik ook een poot mogen geven? Nou ja, dat zie ik nog wel. Ik begreep overigens dat ze graag nieuwe bezoekers verwelkomen. Zal ik vragen of mijn familie een keertje mee wil komen? Er zijn nog wel een paar extra stoelen waarop ze kunnen liggen. En het kan toch alleen maar heilzaam voor de wereld zijn als we allemaal wat vaker stil zijn?

Hoe dan ook, ik kan u een bezoek aan de Haagse Quaker meeting van harte aanbevelen.

Met vriendelijke groeten,

POES

Erik en Hans bij EMES

DeJaarvergadering van EMES (European and Middle East Section) van Friends World Committee for Consultation in Bergen, Noorwegen, 21-24 juni 2018

Erik Dries en Hans Weening

...donderdagmiddag...

H Hé Erik, sinds wanneer ben jij er al?

E Hoi Hans, sinds vanmorgen 10 uur. Ik heb eerst Bergen verkend en ben toen hierheen gegaan. Leuk stadje hoor. Staat op de werelderfgoedlijst van Unesco. Wist ik helemaal niet.

H Mooi hier hè?

E Prachtig, uitzicht op bergen, water, frisse lucht, mooi licht.

H Voor mij is Noorwegen het mooiste land van Europa. Ben er vaak geweest.

E Worden we al ergens verwacht?

H Nee hoor, eerst eten en oude en nieuwe Vrienden begroeten. Het is alweer 20 jaar geleden dat ik afscheid nam als Executive Secretary van EMES, maar toch zijn er nog veel bekende gezichten.

E Veel mensen hè. Een stuk of 90. Uit 17 landen. En Saskia, Marianne, Martin, Emmie en jij en ik. Nederland is goed vertegenwoordigd.

...donderdagavond...

E Zo, de eerste sessie zit erop. Saskia heeft het goed gedaan hè. Dat is ook wat trouwens. Dat op het allerlaatste moment de schrijver Sue Glover door verkeersproblemen in Zweden niet kon komen. Nu moesten Saskia en Lee Taylor het opeens samen doen. Gelukkig was het goed voorbereid, dat kon je wel zien.

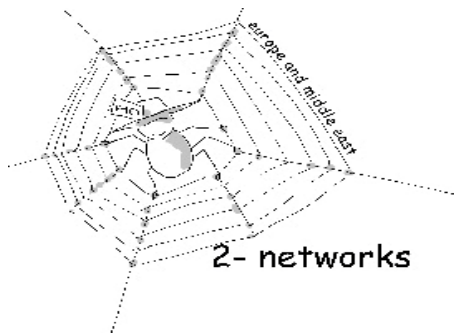
H Ik heb mijn eerste dienst als elder erop zitten. Sue heeft een fijne groep mensen bij elkaar gebracht. Samen mogen we de bijeenkomst in goede banen leiden. Even wat anders, snurk jij?

...vrijdagmorgen...

E Zo, dat is een volle dag vandaag. En we moeten ook nog een Meeting for

1- linking

2- networks

Clearness houden met Iveta en Arne uit Praag. Die hebben gevraagd of ze het concern van Iveta over de positie van alleenstaande moeders in Tsjechië met een paar Nederlandse Vrienden kunnen bespreken. Marianne zal er ook bij zijn. En ik denk dat we een uur na de lunch moeten doen en een uur na de epiloog.

...vrijdagmiddag...

E Nou, Martin krijgt gelukkig assistentie bij de stevige taak van penningmeester. Hij kan zijn taken volgend jaar overdragen aan een nieuwe penningmeester. Hij maakte weer een mooie show van de cijfertjes. Waar hebben we het nog meer over gehad?

H O ja, het Strategy plan 2020-2030. Waar willen we met elkaar naar toe in onze Sectie.

E Wel veel woorden. Leggen we niet teveel vast? Kan de geest dan nog wel werken?

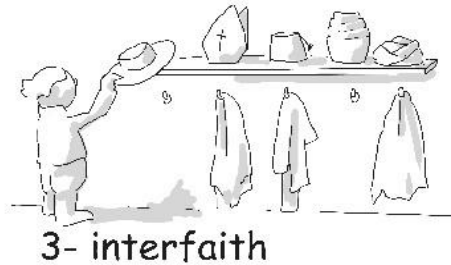
H Daar moet natuurlijk ruimte voor blijven, maar ik vind dat het er goed uitziet. En met die negen bladzijden toevoegingen van de subgroepen zal het alleen maar beter worden. Leuke tekeningen had je erbij gemaakt.

E Die Noorse ecofilosoof Per Ingvar Haukeland had trouwens ook een inspirerend verhaal. Goeie vent. Deed me denken aan Kevin Bales op onze algemene vergadering.

H Per Ingvar ziet de ernst van de klimaatverandering in en beseft ook dat het tegengaan ervan een schier onmogelijke taak is... en toch gaat-ie zo goed door.

E Ja, hij heeft nu een dorp met 900 zeer bewust levende mensen op de kaart gezet. Alleen als we samenwerken kunnen echt iets bereiken. Naar welke workshop ben jij toen gedaan?

H Naar het living archives project van de Jonge Vrienden van EMEYF. Ze hebben de verloren gewaande archieven van de laatste 30 jaar teruggevonden in de kelder van Quaker House in Brussel. Er kwamen bij mij dierbare herinneringen boven uit mijn tijd als Jonge Vriend, zoals het World Festival for Youth and Students in Moskou, waar we in 1985 met bijna 30 Jonge Vrienden naar toe zijn geweest. En jij?

E Ik ben met een groep en Per Ingvar naar buiten geweest en daar hebben we onze zintuigen geopend en contact gelegd met de aarde.

H En hoe ging jouw creative activity on the theme?

E Nou zeg, ze waren vergeten aan me te vragen of ik die wilde leiden. En er was ook geen mate-

riaal, op een paar flapovers na en een paar viltstiften die ik in mijn rugzak had zitten. Maar met 15 vrienden hebben we super mooie dingen gemaakt, ook installaties met dingen uit de natuur. Echt goed, mooi en doordacht. Ik kan van mijn eigen geknutsel genieten maar het is ook geweldig om de creativiteit van andere Vrienden te zien! Wat vond je van de epiloog?

H Ach, van mij hoeft dat gezing en geklap van onze prachtige en lieve Afrikaanse vrienden niet zo.

E O? Ik vond het heel authentiek en leuk.

....zaterdagmorgen...

H Zo, de Meeting for Clearness ging gisteravond goed hè.

E Prima. We hebben helder gekregen wat de problemen zijn. De Praagse Vrienden vinden het nog moeilijk om in hun besluitvorming Quakermethoden te hanteren. Misschien kunnen de Haagse Vrienden hen geestelijke steun en een luisterend oor bieden.

....zaterdagavond....

H Wat hebben we vandaag weer veel meegemaakt!

E Susan Mattingly van het FWCC Sustainability programme had een goed verhaal. Ze helpt Quakers over de hele wereld om in hun eigen groepen in beweging te komen om de klimaatverandering te keren. Dat we na de Kabarak Call for Peace and Ecojustice uit 2012 en de minuten van de FWCC World Plenary in Peru in 2016 nu een big shift moeten maken. Echte, breed gedragen veranderingen in ons denken en doen.

H Welke excursie heb jij gedaan? Ik heb een heerlijke bergwandeling gemaakt. Was wel pittig en een beetje nat. Ik heb geen droge broek meer bij me!

E Ik ben naar een paar musea in Bergen geweest. Mooi!

H De muziekavond was ook leuk.

E Dat kun je wel overlaten aan onze muzikale Noorse Vriend Dag Hovde Sture. Hij had zelfs zijn dochter meegenomen om ons te leiden in Noorse volksdansen. Maar jij hebt daarna toch nog moeten optreden als elder?

H Inderdaad. De Executive Committee en de Nominations Committee hebben verschillende opvattingen over de wijze waarop voorstellen voor

5 financial support

benoemingen tot stand moeten komen. FWCC wil daarover wereldwijd basisprincipes vaststellen, maar die vallen niet zo goed bij onze Nominations Committee. Ik denk dat we hen hebben kunnen helpen om meer begrip voor elkaars standpunt te krijgen.

....zondagochtend...

E We hebben de zendbrief gehoord en alle resterende punten op de agenda weggewerkt. De wijdingsdienst was een beetje popcornachtig, maar wel allemaal mooie bijdragen.

H Ik moet zo weg. Jij blijft toch nog een dagje?

E Ja. Je weet wel, sierpaarden en trekpaarden...

...maandagavond...

H Ben jij goed thuisgekomen? Ik ben pas net thuis! Heb 24 uur in Bergen vastgezet omdat het vliegtuig technische problemen had.

E Wat vervelend. Gelukkig verliep mijn terugreis voorspoedig. Nu kunnen we ons weer geïnspireerd wijden aan de muizenissen van Nederlandse Vrienden...

Quakers op pad

door Erik Dries

Quakers op pad, sommigen lopen vóór, anderen achter, sommigen in het midden, anderen aan de buitenkant.

Het pad kan zowel het activistische pad zijn als het mystieke pad.

Is het een Jezuspad, een vredespad, een oecumenepad, een vluchtelingenpad, een ecopad?

Ieder zijn eigen tempo.

Doe mee met de Vredesweek 2018

van de website van Pax
van 15 t/m 23 september 2018

Vrede, het lijkt zo vanzelfsprekend. Maar dat is het helaas niet. Gelukkig zijn er op veel plekken moedige mensen die zich hiervoor inzetten. In Nederland en daarbuiten. Mensen die écht naar elkaar luisteren en mensen samenbrengen.

Tijdens de Nationale Vredesweek, dé actieweek voor vrede van PAX, laten we samen met duizenden mensen zien dat het anders kan. In het hele land worden honderden activiteiten georganiseerd: van filmavonden tot festivals, van vieringen tot debatten. Al die lokale activiteiten komen samen in één nationale Vredesweek.

Tijdens de Nationale Vredesweek, dé actieweek voor vrede van PAX, laten we samen met duizenden mensen zien dat het anders kan. In het hele land worden honderden activiteiten georganiseerd: van filmavonden tot festivals, van vieringen tot debatten. Al die lokale activiteiten komen samen in één nationale Vredesweek.

Doe je met ons mee?

- Boek een [spreker van PAX](#) voor een lezing of workshop
- Organiseer een [Walk of Peace](#) bij jou in de buurt
- Laat je inspireren door ons [thema](#) en de [activiteitenbank](#)
- Sluit je aan als [Ambassade van Vrede](#)
- [Laat je e-mailadres achter](#), dan houden wij je op de hoogte van het Vredesweeknieuws

Samen laten we zien dat het anders kan. Vrede. Wie durft?

Walk of Peace in Den Haag twee jaar geleden, veel Quakers liepen mee.

Handen en Voeten

door Wils 't Hart

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten:

Noord en Oost Nederlands

A'dam

Deventer

Driebergen

MiZuNed

Haagse

Breda/Helmond

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, bibliothecaris - Marianne IJspeert.

Quaker Literatuur:

Willem Furnée ; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail:

litteratuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL70 INGB 0000 313040 t.n.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Hans Weening, Lijnbaansgracht 208b, 1016 XA Amsterdam, 085-8780821, e-mail:

hweening@xs4all.nl. Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Willem Furnée, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu.

Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.:

NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350. email:

els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl. Bankrek.:

NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penningm: Johannes Borger, e-mail: johannes.borger@hotmail.com. Bankrek. is NL94

TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Peter van Leeuwen, tel.: 0182-611786; e-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO

0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

Vriendenkring:

NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met ver-

melding van 'Abonnement Vriendenkring'. e-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdings samenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 085-8780821, e-mail: hweening@xs4all.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail : boekrijk@hotmail.com
Bennekom	Iedere zondag: 10.30 in de Commanderie, Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een worship-sharing en daarna wijdings-samenkomst tot 12.00.
Brussel	Iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma. Info: tel. 070-3600621
Driebergen	Iedere 3 ^e zondag in 't Haagje 1, Driebergen-Rijsenburg.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of quakers@marielke.nl
Deventer	3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: 1e donderdag 18.30. (mei/nov. 3e do.).	In het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, e-mail: friedaoudakker@gmail.com
Gent	Tweede woensdag 20.00 -22.00. Vierde zondag 11.00- 13.00.	In het zaaltje boven vzwTrafiek, aan Pierkespark in de Brugse Poort. Op de vijfde verdiep van 'Nest' in het oude bibliotheeksgebouw aan het Zuid, (vooraf contact opnemen)
Groningen	2e en 4e zondag 10.30	2 ^e en 4 ^e zondag: De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen, tel. 050-5712624 Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag 10.30	Wim Balijon, tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden als je komt.

Wijdings samenkomsten op Afstand

1. Meeting at a Distance. Inlichtingen: caroline.wilson@esade.edu
2. Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijdzones, bekendmaking op: Quakerworship.org
3. Quaker Faith and Fellowship: internetforum:

www.Quakerfaithandfellowship.org

Opstaan tegen de Morgan Pijplijn

Op 19 november 2016 kwamen enkele Quakers van de Vancouver Maandvergadering bijeen voor de "Stop Kinder Morgan - Geen pijplijn demonstratie.

Voorafgaand aan deze gebeurtenis hebben we ook deelgenomen aan de multi-geloofsgemeenschap en communie-dienst die werd gehouden in de Lutherse kerk Spirit of Life voorafgaande aan de demonstratie.

(<http://vancouver.quaker.ca/standing-against-the-kinder-morgan-pipeline>)

Enkele Nederlandse Quakers woonden een deel van het proces tegen deze demonstranten bij.